

Richtingwijzers voor een progressieve sociaal-liberale visie

(D66 in 2 minuten)

maart 2009

Richtingwijzers voor een progressieve sociaal-liberale visie

In het verkiezingsprogramma 2006 - 2010 vindt u concrete oplossingen voor vraagstukken die nu spelen. Maar de dagelijkse praktijk van het parlementaire werk is veel gevarieerder dan wij nu kunnen voorspellen. Daar zijn ongetwijfeld vraagstukken bij die in dit programma beperkt of zelfs geheel niet aan de orde komen.

Daarom hebben wij onze uitgangspunten en ideeën vertaald in vijf 'richtingwijzers'. Bij twijfel zal een gekozen vertegenwoordiger deze richtingwijzers zwaarder laten wegen dan de oplossingen die bij het schrijven van dit programma nog logisch en verdedigbaar waren, maar niet veel later door de feiten al weer zijn achterhaald.

1. vertrouw op de eigen kracht van mensen
2. denk en handel internationaal
3. beloon prestatie en deel de welvaart
4. streef naar een duurzame en harmonieuze samenleving
5. koester de grondrechten en gedeelde waarden

1. VERTROUW OP DE EIGEN KRACHT VAN MENSEN

Wij vertrouwen op de eigen kracht en ontwikkeling van mensen.

Daarom zien we de toekomst met optimisme tegemoet. Mensen zijn zo creatief dat ze steeds opnieuw zelf oplossingen vinden.

Wij willen dat de overheid deze kracht, vindingrijkheid en creativiteit van mensen ondersteunt en ruimte geeft. De sleutel voor verandering ligt bij mensen zelf en wij willen dat de overheid daarbij aansluit.

Wat mensen voor zichzelf en anderen kunnen doen is veel belangrijker en effectiever dan wat de overheid kan doen.

Bijvoorbeeld:

Minister Q voor de regulering

In België gaat niet alles beter maar op sommige fronten kunnen we leren van onze Zuiderburen.

Daarom stelt D66 (net als de nationale conventie) voor een minister Q aan te stellen die een operatie Kafka uitvoert om de overdaad aan regels en voorschriften een halt toe te roepen. Dat moet Nederland ruimte geven.

De inzet is het verminderen van de administratieve lasten voor burgers en bedrijven. We willen deze lasten in deze periode met vijftwintig procent verminderen.

Gekozen bestuurders op alle niveau's

Wat we nodig hebben zijn authentieke politici en bestuurders die bereid zijn verantwoording af te leggen over bereikte resultaten.

Daarom vindt D66 dat de belangrijkste politieke bestuurders rechtstreeks moeten worden gekozen (burgemeesters, commissarissen van de Koningin, minister-President en voorzitter Europese Commissie).

Partijen die dit niet willen hebben blijkbaar onvoldoende vertrouwen in het oordeelsvermogen van Nederlanders. Deze gekozen bestuurders kunnen vervolgens hun eigen kabinet of college samenstellen.

Vooruitlopend op de directe verkiezing van de minister-president willen wij overigens dat de formateur direct wordt gekozen. Verder vinden wij dat de voorstellen van de Nationale Conventie die meer macht geven aan de minister-president (zoals een aanwijzingsbevoegdheid) alleen doorgevoerd moeten worden indien deze direct verkozen wordt.

Vergunningverlening op basis van vertrouwen

Bij vergunningverlening voor bedrijven en instellingen moet het potentieel van die organisaties benut worden op basis van vertrouwen en eigen verantwoordelijkheid

(bedrijfsinterne milieuzorg, maatschappelijk verantwoord ondernemen, risicomanagement en interne audit).

Persoonsgebonden budgetten toepassen

Persoonsgebonden budgetten vergroten de keuzevrijheid en autonomie van de patiënt en moeten zo vaak mogelijk worden toegepast.

Om de bureaucratische lasten voor de burger te verminderen hoeft het eerste deel van het budget (bijvoorbeeld tot een bedrag van € 5.000) niet volledig administratief verantwoord te worden.

Zelf onderwijsverbetering realiseren

Scholen en instellingen weten zelf het beste wat goed is voor hun leerlingen en studenten. Zij kunnen zelf verantwoordelijkheid dragen voor het onderwijs dat zij bieden.

Daarvoor is het nodig hen vertrouwen (in de vorm van geld en vrijheid) in plaats van wantrouwen (in de vorm van regels) te geven.

D66 wil de komende jaren dus ook geen grote onderwijsvernieuwingen vanuit Den Haag meer. Scholen mogen zelf onderwijsverbeteringen invoeren en zelf gaan kiezen voor het al dan niet invoeren van kleinere klassen, leerlingen meer op maat bedienen, het invoeren van een digitale leeromgeving of docenten meer ontwikkeltijd geven.

De overheid doet wat D66 betreft dus een forse stap terug. Weg met de onnodige regelgeving.

Geen inspectie maar verantwoording

Scholen die initiatieven voor onderwijsverbeteringen nemen moeten niet geremd worden door belemmeringen die de overheid opwerpt, maar juist gestimuleerd worden in de uitvoering.

Wie zelf verantwoording neemt kan zelf ook verantwoordelijkheid afleggen. Scholen gaan die verantwoording in eerste instantie afleggen aan degenen waar het om gaat; ouders en vervolgonderwijs.

De onderwijsinspectie ziet er alleen op toe dat deze verantwoording goed wordt afgelegd.

Vrijheid en verantwoordelijkheid voor studenten

D66 wil dat studenten echte keuzevrijheid krijgen en zelf verantwoordelijkheid nemen voor die keuzes.

Een bijbaantje, buitenlandstage of bestuursfunctie waardoor de student tijdelijk minder tijd besteedt aan de 'echte' studie moet mogelijk zijn zonder verlies van 'leerrechten', maar niet op kosten van de staat.

Daarom krijgen studenten in het hoger onderwijs een 'persoonsgebonden budget'. De overheidsbekostiging van onderwijsinstellingen loopt dan via de student, die op basis van gerealiseerde punten EC's (European Credits) afrekent met de universiteit of hogeschool.

Studenten betalen puur voor het onderwijs dat zij volgen en de behaalde resultaten.

Referendum

Bestuurders moeten er natuurlijk voor zorgen dat burgers op meer manieren dan alleen via de verkiezingen betrokken zijn bij de beslissingen die worden genomen.

Daarom wil D66 dat burgers op buurt, stadsdeel, gemeentelijk, provinciaal, landelijk en Europees niveau zelf beslissingen kunnen nemen. D66 is voorstander van het invoeren van een correctief en raadgevend referendum op deze niveaus en het volksinitiatief met een reële drempel.

Ook van het raadplegend referendum is D66 voorstander, dit biedt mensen de mogelijkheid zich uit te spreken over alternatieve voorstellen (meerkeuzereferendum/preferendum).

Overigens is voor dit laatste geen wettelijke basis nodig. Wij vinden dat partijen zich van tevoren moeten committeren aan de uitslag van een referendum.

Autonomie van ouders

D66 is voor een zo groot mogelijke autonomie van toekomstige ouders.

Daarom moet zinvolle prenatale diagnostiek aan alle zwangere vrouwen worden aangeboden, ook met het oog op toekomstige ontwikkelingen die prenatale diagnostiek minder risicovol en veel laagdrempeliger zal maken (maternale serumscreening/diagnostiek).

Afschaffen bedenktijd abortus

Uit de evaluatie van de abortuswet blijkt dat vrouwen niet overhaast tot abortus besluiten. D66 is dan ook voor het afschaffen van de wettelijke bedenktijd van vijf dagen.

D66 wil een bedenktijd die zo lang is als nodig om tot een goede beslissing te komen. Artsen geven aan dat er situaties zijn waarin het voor de vrouw extra traumatisch is, wanneer haar nog vijf dagen de wacht wordt aangezegd. Verder is het zo dat in 80% van de gevallen een arts de vrouw een bedenktijd adviseert die langer is dan de wettelijke vijf dagen. Daar heeft D66 totaal geen problemen mee, we juichen het zelfs toe: D66 vertrouwt in deze op de deskundigheid van de arts.

D66 pleit voor een flexibele bedenktijd, die van geval tot geval tot stand moet komen in overleg tussen de arts en de patiënt. Meestal zal de bedenktijd dan uitkomen op een periode langer dan vijf dagen, soms iets korter. Het afschaffen van de wettelijke bedenktijd is ook opgenomen als aanbeveling in de Evaluatie Wet Afbreking Zwangerschap uit 2005.

2. DENK EN HANDEL INTERNATIONAAL

Samenlevingen zijn op steeds meer verschillende manieren met elkaar verbonden. Wij staan open voor de gehele wereld en sluiten niemand uit.

Bij alles wat we doen, vragen we ons steeds af welke effecten dat heeft op anderen in deze wereld. Wij onderkennen dat Europa steeds meer ons binnenland wordt.

Internationale samenwerking en economische vooruitgang zijn de sleutels naar een wereld met minder oorlog en conflicten.

Daarbij handelen wij steeds pragmatisch, nuchter en op basis van feiten.

Bijvoorbeeld:

Europees wetboek van strafrecht

Als gevolg van harmonisatie van strafrecht zou er een Europees wetboek van strafrecht moeten komen voor grensoverschrijdende criminaliteit, die ook op Europees niveau wordt aangepakt.

Er zijn al veel losse afspraken die gebundeld kunnen worden; hiaten moeten worden opgevuld. Een EU-variant van het Amerikaanse systeem verdient het om bestudeerd te worden .

EU vervult veiligheidstaken zonder hulp van buitenaf

De EU moet zonder hulp van buitenaf alle veiligheidstaken in Europa op zich kunnen nemen, inclusief stabilisatie- en wederopbouwoperaties waar nodig. Hiertoe moet de EU haar militaire en civiele vermogens op gecoördineerde wijze versterken.

De aanstaande civiele EU-missie naar Kosovo, waar de EU eind 2006 / begin 2007 de verantwoordelijkheid voor het civiele bestuur van de VN zal overnemen, is volgens D66 een belangrijke toetssteen voor het vermogen van de EU om zulke taken op zich te nemen en moet daarom ook door Nederland zeer kritisch worden gevolgd.

Internationale uitwisseling

D66 is voor het aangaan van uitwisselingsverbanden met onderwijsinstellingen op elk niveau, omdat dit een effectieve manier is om elkaars cultuur te leren kennen en radicalisme te beteugelen.

Jongeren krijgen mede hierdoor perspectief op een toekomst. Om die reden zal ook in het curriculum van onderwijsinstellingen structureel aandacht moeten worden besteed aan Europa.

Alsmede een opwaardering van de kennis van talen.

Internationaal Baccalaureaat voor internationale aansluiting

Studenten die de grens over willen, moeten dat ook kúnnen.

D66 wil daarom dat meer middelbare scholen met een diploma 'Internationaal Baccalaureaat' afgesloten kunnen worden.

Dit diploma op basis van tweetalig onderwijs biedt nog betere kansen om in het buitenland te gaan studeren.

Internationale samenwerking

Nederland heeft baat bij sterke culturele banden met het buitenland. Het budget voor internationale culturele samenwerking moet daarom verhoogd worden.

Europese taken niet zelf overdoen

Een belangrijke kans voor verhoging van de efficiency van de Europese samenwerking is ook om Europese taken volledig aan Europa over te laten en niet nog eens per lidstaat over te gaan doen. Voorbeelden daarvan zijn Defensie en Buitenlandse Zaken.

D66 is voorstander van het oprichten van een Europees leger en een vergaande specialisatie van de Nederlandse krijgsmacht.

Arbeidsmigratie binnen EU stimuleren

D66 wil de arbeidsmigratie binnen de Europese Unie stimuleren. De Europese arbeidsmarkt biedt mogelijkheden die nog onvoldoende belicht zijn. Krapte op de arbeidsmarkt in de ene lidstaat kan ondervangen worden door ruimte binnen een andere lidstaat.

De Europese Commissie heeft al stappen in deze richting gezet, onder andere door het oprichten van een Europese vacaturebank. Deze initiatieven moeten meer bekendheid krijgen en verder ontwikkeld worden.

Een gewenst zijeffect is meer bekendheid van en begrip voor andere culturen binnen de Unie.

Europees asielbeleid ontwikkelen

Nederland moet een actieve rol gaan spelen bij het ontwikkelen van een ruimhartig Europees vluchtelingen- en asielbeleid.

Nadruk moet daarbij liggen op preventie; bestrijden van extreme armoede, bemiddelen in conflictsituaties, hulp bieden bij rampen, het beschermen van mensenrechten, waardoor de noodzaak tot migratie en vluchten zal afnemen.

Invoeren Greencard

D66 wil dat de Europese Unie een Greencard verstrekt aan mensen uit derde landen die voor korte of langere tijd in de Unie willen werken.

Afschaffen van exportsubsidies

De exportsubsidies op landbouwproducten vanuit de Europese Unie hebben een zeer negatief effect op boeren in ontwikkelingslanden. Nederland dient zich hard te maken om deze landbouwsubsidies zo spoedig mogelijk af te bouwen.

Tegelijkertijd worden geen exportrestricties toegepast bij stijgende wereldmarktprijzen om de prijzen in de Unie kunstmatig laag te houden.

3. BELOON PRESTATIE EN DEEL DE WELVAART

Mensen zijn niet gelijk, wél gelijkwaardig. Mensen zijn verschillend en wij willen dat de overheid ruimte laat voor die verschillen.

Wij streven naar economische zelfstandigheid voor zoveel mogelijk mensen en vinden dat mensen die uitmuntend presteren daarvoor een beloning verdienen. Wij willen een dynamische, open samenleving waarin iedereen de ruimte krijgt om zijn eigen beslissingen te nemen en iedereen zich op zijn eigen manier kan ontwikkelen.

Wij vinden het vanzelfsprekend om welvaart met elkaar te delen. We willen dat zoveel mogelijk mensen meedoen in het maatschappelijk en economisch proces, want daar worden we allemaal beter van.

Voor mensen die zichzelf niet kunnen redden dragen we een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Bijvoorbeeld:

Armoede hoog op de Europese agenda

Nederland dient armoedebestrijding ook binnen de Unie hoog op de agenda te zetten. Uitwisseling van kennis en ervaring via de open coördinatiemethode en het onderzoeken van mogelijkheden die de interne markt biedt, kunnen bijdragen aan het uitbannen van armoede binnen Europa.

Verlaging inkomstentarium in de eerste twee schijven

Verlaging van inkomstenbelastingtarief in de eerste twee schijven.

WW moet gericht zijn op snelle werkhervatting

De inkomensvervangende voorzieningen (vooral de WW) zullen in moeten zijn gericht op het zo snel mogelijk terugkeren in het actieve werkende leven.

Meer erkenning voor de goede leraar

Leraren zijn professionals die belangrijk werk doen voor de samenleving. Zij zijn de mensen die bij uitstek het beste uit de leerlingen kunnen halen. Leraren worden teveel als uitvoerders opgehad met van bovenaf opgelegde onderwijsconcepten en vernieuwingen. D66 wil de leraar zijn vak teruggeven.

De waardering voor hun werk dient mede tot uitdrukking te komen in de financiële beloning. Op dit moment zijn er per sector en soms ook per vak grote verschillen in aantrekkelijkheid van het beroep.

Vooraf in het VMBO en het basisonderwijs schiet die aantrekkingskracht flink tekort. D66 wil daarom tien procent meer investeren in de salarissen van docenten, onder meer door het beter waarderen van goed opgeleide en excellente docenten. Om te

beginnen wil D66 daar in de periode tot en met 2011 structureel € 1 miljard extra per jaar voor uittrekken.

Schuldenkwijtschelding

Schulden mogen geen belemmering vormen voor het halen van de millenniumdoelen.

Landen die daarvoor onvoldoende middelen hebben moeten in aanmerking komen voor schuldenkwijtschelding.

Ook dienen zij hulp zoveel mogelijk in de vorm van schenkingen (in plaats van leningen) te ontvangen.

Microfinancieringsinstellingen stimuleren

Financiële diensten zoals kleine leningen, spaarmogelijkheden en verzekeringen, zijn een effectief instrument tegen armoede en bieden mensen de mogelijkheid hun bestaanszekerheid te vergroten.

Werkgelegenheid lagere inkomens bevorderen

De werkgelegenheid in de lagere inkomenscategoriën wordt bevorderd door invoering van een inkomensafhankelijke arbeidskorting (earned income tax-credit).

Maatwerk en doorstroming

De in gang gezette huurliberalisering biedt geen wezenlijke oplossing voor het beter functioneren van de woningmarkt, leidt waarschijnlijk niet tot een werkelijk grotere doorstroming en heeft naar verwachting wél negatieve sociale gevolgen voor de bevolkingssamenstelling van verschillende wijken.

D66 wil daarom goed uitgezocht hebben hoe de rijksbijdragen aan huur- en koopwoningen kunnen worden teruggebracht, voordat met de liberalisering wordt verder gegaan. Meer maatwerk is nodig, meer bouwen waaraan behoefte is en bevordering van doorstroming, om onnodige subsidies te beëindigen en gelijktijdig bij te dragen aan een gezonde samenstelling van wijken, steden en regio's.

Verkleining van de tegenstelling tussen stad en rand ook wat betreft woningbestand en een samenhangende ontwikkeling van beide zal door de gemeenten moeten worden opgesteld.

Illegalen krijgen noodzakelijke zorg

Illegaal in Nederland verblijvende mensen hebben recht op alle noodzakelijke medische zorg. Wat 'noodzakelijk' is moet door artsen worden bepaald, niet door het baliepersoneel.

De overheid moet hulpverleners in staat stellen een dergelijk beleid te voeren.

4. STREEF NAAR EEN DUURZAME EN HARMONIEUZE SAMENLEVING

Wij willen de wereld om ons heen tegemoet treden met respect en mededogen.

Dat geldt voor de mensen om ons heen en voor onze omgeving.

De aarde is niet van ons en dus geen gebruiksartikel. We willen stoppen met het uitputten en vervuilen van onze leefomgeving.

We willen dat in de discussie over natuur en milieu niet het behoud, maar de aantasting van natuur en milieu beargumenteerd wordt.

Bijvoorbeeld:

Groen in steden (**)

Bij de bouw van elke (nieuwe) woning moet worden gestreefd naar een betere verhouding tussen gebouwen en groen per (nieuwe) woning. Dat betekent meer stadsparken en meer groen, in kwantitatief - en als dat niet mogelijk is - kwalitatief opzicht.

Bij nieuwe woonwijken mag er niet worden bezuinigd op de groenvoorzieningen.

Klimaatbeleid integreren

Nederland moet klimaatbeleid en de bescherming van de biodiversiteit integreren in ontwikkelingsbeleid en strijden tegen illegale houtkap en de palmolie en soja-industrie, waardoor regenwouden sneuvelen en kleine lokale boeren worden onteigend en vervolgd.

Strenge normen energiebesparing (**)

Er moeten strenge normen komen voor energiebesparing. Standby-apparatuur moet wettelijk worden teruggedrongen.

Op verspillende apparaten kan een CO₂-heffing worden geheven. Het keurmerk voor de mate van energievriendelijkheid van apparaten moet regelmatig aan de nieuwste stand van de techniek worden aangepast.

Grootschalige zonne-energie (**)

De toepassing van grootschalige zonne-energie (Concentrating Solar Power) heeft grote potentie.

Hoewel dit soort centrales door een gebrek aan zon niet kan worden geplaatst in Nederland, moet Nederland voorop lopen in de financiering en technologische ontwikkeling voor toepassing in bijvoorbeeld Spanje en Noord-Afrika.

Milieuaspecten opnemen in WTO-onderhandelingen (**)

De aantasting van de ecosystemen is een barrière voor het realiseren van de millenniumdoelen.

D66 pleit voor het opnemen van de milieuaspecten in de WTO-onderhandelingen op een zodanige manier dat zij niet contraproductief uitpakken voor ontwikkelingslanden.

Dat kan bijvoorbeeld door labeling. In de volgende onderhandelingsronde moet actiever worden ingezet op eerlijke wereldhandel, het aanpakken van versturende subsidies en tariefbarrières en het aanpakken van het 'verplicht' open stellen van markten door ontwikkelingslanden.

N.B.

De (**) gemarkeerde onderdelen zijn in de versie van maart 2009 niet meer in de richtwijzers opgenomen.

In plaats hiervan is een apart document, getiteld:

“Streef naar een duurzame en harmonieuze samenleving” samengesteld.

5. KOESTER DE GRONDRECHTEN EN GEDEELDE WAARDEN

De fundamentele waarden van onze samenleving zijn vrijheid voor en gelijkwaardigheid van ieder mens, ongeacht opvattingen, geloof, seksuele geaardheid, gerichtheid of herkomst.

Lichamelijke integriteit, geweldloze oplossing van belangenconflicten en een respectvol gehanteerde vrijheid van meningsvorming en uiting, inclusief respect voor onze democratische rechtsstaat, zijn voor ons centrale waarden.

Die waarden zijn universeel en zonder meer bovengeschiedt. Wij beschermen de grondrechten van onszelf en anderen.

Bijvoorbeeld:

Geen martelingen illegale gevangenis

Ook in de strijd tegen terrorisme moeten de rechten van de mens worden eerbiedigd. Het is dan ook onacceptabel dat informatie verkregen uit marteling worden gebruikt door de inlichtingendiensten. Marteling is in iedere strijd misdadig.

Guantanamo Bay is een illegale gevangenis en Europa moet bij de VS blijven aandringen op een legale oplossing.

Inzetten voor internationale bescherming van homo's

Nederland veroordeelt de schending van homorechten in het buitenland en steunt buitenlandse homo-organisaties. Homoseksuele asielzoekers die in eigen land vervolgd worden vinden in Nederland een veilige haven.

Generaal pardon

D66 spreekt zich uit voor een specifieke pardonregeling voor degenen die onder de oude vreemdelingenwet asiel hebben aangevraagd. Voor degenen die voor 1 april 2001 in Nederland asiel hebben aangevraagd, ongeacht hun huidige juridische status, voor zover zij geen ernstige delicten hebben gepleegd zal een verblijfsvergunning moeten worden verstrekt.

Privacy beschermen

In de internationale strijd tegen het terrorisme moet Nederland verschillende maatregelen kritisch tegemoet treden en altijd evalueren op effectiviteit. Om die reden moet Nederland ook niet kritikloos meewerken aan het verstrekken van passagiersgegevens aan Amerika.

Ook hier is proportionaliteit (niet meer gegevens dan nodig), een open en democratische besluitvorming, en een goede rechtsbescherming tegen fouten en misbruik door de overheid essentieel.

De privacy van Nederlandse burgers mag niet in het geding komen en Nederland mag onder geen enkele voorwaarden meewerken aan marteling, illegale opsluiting of uitlevering van gevangenen.

Om die reden mag Nederland ook niet medewerken aan geheime "CIA-vluchten", noch deze faciliteren.

Afschaffing identificatieplicht

D66 wil afschaffing van de identificatieplicht, die te weinig toevoegt aan de veiligheid om de inbreuk op de privacy te rechtvaardigen.

Afschaffen prestatiecontracten politie

D66 wil onmiddellijk af van prestatiecontracten. Planning en rekenschap afleggen zijn betere prestatie-instrumenten.

Prestatiecontracten leiden tot agenten die 'bonnenjagers' worden om hun quotum te halen, die niet de juiste dingen gaan doen, of voor de verkeerde acties worden beloond.